

Twój cyfrowy ślad

WIEDZA W PIGUŁCE

Z Internetu korzystamy w wielu codziennych sytuacjach, zarówno w celach prywatnych, jak i oficjalnych. Zwykle nie zastanawiamy się nad tym, że posługując się urządzeniem podłączonym do sieci, pozostawiamy po sobie mnóstwo cyfrowych śladów — nie tylko w wyniku celowego zamieszczania informacji w postaci tekstu, zdjęć czy wideo, ale także (często nieświadomie) na skutek korzystania z aplikacji w smartfonie czy przeglądarki internetowej.

W Internecie każdy z nas kształtuje swój wizerunek: udzielając się na forach dyskusyjnych, komentując artykuły, korzystając z portali społecznościowych (Facebook, Flickr, Filmweb), prowadząc blogi. Zastanów się, czy warto te aktywności podejmować pod własnym nazwiskiem — materiałów raz zamieszczonych w sieci nie da się tak po prostu usunąć. Dobrze czasem zapytać: „Jeśli ktoś znałby mnie tylko z sieci, to co mógłby o mnie powiedzieć?” i... „Czy na pewno by mi się to podobało?”.

Miej świadomość, że w Internecie udostępniamy informacje na swój temat nie tylko samodzielnie, tj. w sposób świadomy (statusy, komentarze), ale także w sposób automatyczny (zestaw informacji podawanych przez przeglądarkę, w tym adres IP, język, system operacyjny, czcionki) oraz półautomatyczny (geolokalizacja — np. przez Endomondo, popularną aplikację na smartfona). Twoje e-maile odebrane przez usługę Gmail są skanowane i na podstawie najczęściej występujących słów zostają dobrane reklamy. Niektóre aplikacje w smartfonie żądają m. in. dostępu do Twojej listy kontaktów czy zawartości kalendarza. Wyszukiwarka Google zapamiętuje historię zapytań — a w oparciu o treści, które tam pozostawiasz, można Cię zidentyfikować (przydatne: Tosdr.org).

Udostępnianie danych na swój temat ma swoje konsekwencje krótko — i długoterminowe. Zamieszczenie filmu z imprezy na YouTube dziś może Ci się wydawać świetnym pomysłem, ale czy chcesz, by mógł zobaczyć go Twój potencjalny pracodawca? Internet to globalna tablica ogłoszeń: każdy może się zapoznać z zamieszczonymi tam materiałami i wyciągnąć z nich wnioski — niekoniecznie po Twojej myśli. Gdy opublikujemy coś w sieci, tracimy kontrolę nad informacją. Może ona zostać wykorzystana przez kogoś na naszą niekorzyść. Niestety, nie zawsze jesteśmy w stanie to przewidzieć.

Twoje dane gromadzą różne podmioty, m. in. operatorzy sieci komórkowych, producenci telefonów i oprogramowania, dostawcy usług internetowych. Dla wielu stanowią łakomy kąsek: część firm dzięki reklamom zarabia na nich już teraz, ubezpieczyciel lub bank może zrobić z nich użytek w przyszłości, a do wszystkiego — w razie potrzeby — otrzyma dostęp państwo.

Wskazówki dla uczestników i uczestniczek:

1. Pamiętaj, by podawać tylko dane niezbędne do skorzystania z określonej usługi.
2. Unikaj posługiwania się prawdziwym nazwiskiem. Nigdy nie publikuj w sieci intymnych informacji; unikaj publikowania prywatnych danych.
3. Jeśli korzystasz z serwisów społecznościowych, zadбай o odpowiednie ustawienia prywatności. Im mniej informacji udostępniasz osobom postronnym, tym lepiej. Zważ jednak, że dostęp do tego, co zamieszczasz, zawsze ma usługodawca, który może się tym podzielić z innymi podmiotami — a na to nie masz już wpływu. Zastanów się, czy na pewno warto z tych serwisów korzystać.
4. Zastanów się, czy korzystać z usług sklepów internetowych. Może lepiej zrobić zakupy poza siecią i — zamiast mnożyć swoją kartą płatniczą elektroniczne ślady — zapłacić

gotówką.

5. Staraj się nie udostępniać informacji o sobie w sposób półautomatyczny. Na przykład nie korzystaj z możliwości „oznaczanie się” w miejscu pobytu.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Zaznacz zdania prawdziwe i fałszywe:

1. Informacja o naszym położeniu dodawana do nowego statusu na portalu społecznościowym to przykład informacji zamieszczonej półautomatycznie. [Prawda/Fałsz]
2. Odpowiednie ustawienia prywatności na portalu społecznościowym ograniczają liczbę dostępnych o nas informacji. [Prawda/Fałsz]
3. Większość informacji da się skutecznie usunąć z sieci. [Prawda/Fałsz]
4. Zamieszczanie informacji o sobie w sieci może mieć trudne do przewidzenia konsekwencje w przyszłości. [Prawda/Fałsz]
5. Dostawca Internetu nie gromadzi żadnych informacji o użytkownikach sieci. [Prawda/Fałsz]

Zadanie 2.

Zaznacz prawidłowe odpowiedzi (więcej niż jedna). Informacje o nas zamieszczane w sieci automatycznie to:

- ☐ numer IP
- ☐ informacja o systemie operacyjnym
- ☐ zawartość dysku twardego
- ☐ informacja o używanej przeglądarce internetowej
- ☐ informacja o modelu komputera
- ☐ informacja o stanie baterii komputera
- ☐ zestaw czcionek zainstalowanych w systemie

SŁOWNICZEK

- **cyfrowy ślad:** informacje na temat aktywności konkretnych osób w sieci, magazynowane na serwerach dostawców internetu i właścicieli stron. Tworzą go m.in. zdjęcia, informacje o kupionych produktach, nicki, wpisy na blogach, ale również dane, które zostawiamy w sieci mimowolnie, np. adres IP czy informacja o systemie operacyjnym, z którego korzystamy.
- **geolokalizacja:** określenie fizycznego położenia geograficznego osoby i urządzenia telekomunikacyjnego za pomocą systemu GPS lub adresu IP.
- **media społecznościowe:** różnorodne narzędzia umożliwiające użytkownikom internetu rozbudowaną interakcję. W zależności od charakteru tej interakcji wyróżniamy wśród nich fora, czaty, blogi, portale społecznościowe, społeczności gier sieciowych, serwisy crowdfundingowe i wiele innych.

- **adres IP:** IP to protokół komunikacyjny używany powszechnie w Internecie i sieciach lokalnych. Adres IP to liczba, która jest nadawana każdemu urządzeniu lub grupie urządzeń połączonych w sieci. Służy on ich identyfikacji. Jeden adres publiczny może być współdzielony przez wiele komputerów połączonych w podsieć. W takiej sytuacji każdy komputer w podsieci ma adres z puli adresów prywatnych. Większość komputerów korzysta z adresów IP przydzielanych dynamicznie, tylko w czasie podłączenia komputera do sieci. Po jego wyłączeniu dany adres IP może zostać przypisany innemu urządzeniu.
- **prywatność:** sfera życia człowieka, w którą nie należy wkraczać bez pozwolenia. Ma ona swój aspekt cielesny, terytorialny, informacyjny i komunikacyjny. Prywatność jest chroniona przez prawo (m.in. przez Konstytucję RP i akty prawa międzynarodowego). Ograniczenie prawa do prywatności możliwe jest tylko w określonych sytuacjach (na przykład ze względu na bezpieczeństwo publiczne czy ochronę zdrowia).
- **profilowanie:** oparty na określonych algorytmach mechanizm, który służy kategoryzowaniu ludzi według ich cech, zachowań, preferencji. Jest stosowany m.in. w marketingu internetowym w celu prezentowania reklam dopasowanych jak najściślej do potrzeb określonych użytkowników i użytkowników sieci, w branży bankowej i ubezpieczeniowej w celu oceny klienta, a także przez państwo w celu zwiększenia bezpieczeństwa (np. No Fly List w USA).

Tekst: Urszula Dobrzańska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Wojciech Budzisz, Michał "rysiek" Woźniak, Kamil Śliwowski. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/twoj-cyfrowy-slad/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu „Świadome i bezpiecznie w świecie mediów i informacji”.

Podstawa programowa:

Informatyka, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Bezpieczne posługiwanie się komputerem i jego oprogramowaniem, wykorzystanie sieci komputerowej; komunikowanie się za pomocą komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych.

V. Ocena zagrożeń i ograniczeń, docenianie społecznych aspektów rozwoju i zastosowań informatyki.

Treści nauczania

Bezpieczne posługiwanie się komputerem, jego oprogramowaniem i korzystanie z sieci komputerowej.

Wykorzystywanie komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych do rozwijania zainteresowań, opisywanie zastosowań informatyki, ocena zagrożeń i ograniczeń, aspekty społeczne rozwoju i zastosowań informatyki.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

zapoznaje się z możliwościami nowych urządzeń cyfrowych i towarzyszącego im oprogramowania.

objaśnia funkcje innych niż komputer urządzeń cyfrowych i korzysta z ich możliwości.

rozwiązuje problemy korzystając z różnych systemów operacyjnych.

charakteryzuje sieć internet, jej ogólną budowę i usługi, opisuje podstawowe topologie sieci komputerowej, przedstawia i porównuje zasady działania i funkcjonowania sieci komputerowej typu klient-serwer, peer-to-peer, opisuje sposoby identyfikowania komputerów w sieci.

aktywnie uczestniczy w realizacji projektów informatycznych rozwiązujących problemy z różnych dziedzin, przyjmuje przy tym różne role w zespole realizującym projekt i prezentuje efekty wspólnej pracy.

postępuje zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji; jest świadomy konsekwencji łamania tych zasad.

stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objaśnia rolę szyfrowania informacji.